

Sygn. akt IV U 1800/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 sierpnia 2018 roku

Sąd Okręgowy w Częstochowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Marek Przysucha

Protokolant: st. sekr. sądowy Małgorzata Kłosowicz

po rozpoznaniu w dniu 21 sierpnia 2018 roku w C.

sprawy A. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

przy udziale zainteresowanej (...) M. O.

o ustalenie podstawy wymiaru składek

na skutek odwołania A. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 17 października 2017 roku Nr (...)

- 1. zmienia zaskarżoną decyzję i ustala, iż podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne dla A. D. podlegającej ubezpieczeniu jako pracownik u płatnika składek (...) M. O. wynosi 2500 (dwa tysiące pięćset) złotych miesięcznie poczynając od 1 kwietnia 2015 roku zgodnie z zawartą umową o pracę.**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz ubezpieczonej kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

Sygn. IV U 1800/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w S. Inspektorat w Z. decyzją z dnia 17 października 2017 roku stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne ubezpieczonej A. D. podlegającej ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek (...) M. N. wynosi minimalne wynagrodzenie za pracę.

W uzasadnieniu decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych zwrócił uwagę na fakt, iż z przedstawionych przez ubezpieczoną dokumentów nie wynika, aby posiadała doświadczenie zawodowe w charakterze koordynatora imprez plenerowych, bowiem posiada wykształcenie zawodowe technik farmaceutyczny oraz technik usług kosmetycznych. Pracowała w charakterze instruktora i opiekuna obozów survivalowych, jednakże udokumentowane doświadczenie jako instruktor zajęć specjalistycznych w firmie Szkoła (...) w okresie od 15 lipca 2012 roku do 27 lipca 2012 roku, Zakład ubezpieczeń uznał za zbyt krótkie, aby mówić o zdobyciu kwalifikacji jako instruktor zajęć specjalistycznych.

Organ rentowy w uzasadnieniu podnosi, że z zakresu obowiązków wskazanych przez firmę (...) wynika, iż praca na wyżej wymienionym stanowisku wymaga wiedzy, doświadczenia w danej branży oraz zaangażowania i elastyczności. A. D. będąc w momencie przyjęcia do pracy w drugim / trzecim miesiącu ciąży, w opinii organu rentowego nie mogła sprostać przedstawionemu zakresowi obowiązków, a jej zatrudnienie miało charakter pozorny, w celu uzyskania prawa do świadczeń z pracowniczego ubezpieczenia społecznego w wyższym wymiarze.

Organ rentowy podnosi, iż płatnik nie zatrudnił innej osoby w charakterze zastępstwa na stanowisko ubezpieczonej A. D., co skłania do wyciągnięcia wniosków, że właścicielowi nie zależało na dalszym rozwinięciu swojej działalności w zakresie rozrywkowo - rekreacyjnym, a na stworzeniu miejsca pracy dla ubezpieczonej.

Według organu rentowego nieracjonalnym działaniem ze strony pracodawcy jest zatrudnienie pracownika na podstawie umowy o pracę za dużo wyższe wynagrodzenie niż minimalne, i to w sytuacji rozszerzania profilu działalności.

Konsekwencją powyższych sytuacji przytoczonych przez organ rentowy było więc obniżenie A. D. podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne do kwoty w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę. tj. 1750,00 złotych brutto .

W odwołaniu ubezpieczona wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji – poprzez jej uchylenie i umorzenie postępowania lub poprzez zmianę zaskarżonej decyzji i określenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w wymiarze określonym w umowie o pracę; dopuszczenie jako dowodów w postępowaniu załączonych dokumentów, na okoliczność wskazania podstaw wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, kompetencji posiadanych przez ubezpieczoną, zakresu prowadzonej działalności gospodarczej przez pracodawcę; dopuszczenie dowodu z akt ubezpieczonego na okoliczność charakteru świadczonej pracy przez skarżącego oraz na okoliczność specyfiki i rodzaju wykonywanej pracy, kwalifikacji skarżącej, przebiegu nawiązania stosunku pracy.

W uzasadnieniu ubezpieczona zarzuca organowi rentowemu wydanie decyzji niezgodnie z przedstawionymi dokumentami, nieuwzględnienie wykształcenia ubezpieczonej, ukończonych kursów, doświadczenia zawodowego tym samym opisując błędnie stan faktyczny. W odniesieniu do zarzutów, że skarżąca nie przedstawiła „żadnych dokumentów świadczących o tym, że odbyła się jakakolwiek impreza plenerowa lub czy została podjęta próba jej realizacji” – ubezpieczona wskazuje, że w dokumentacji księgowej, którą posiadał ZUS w trakcie postępowania były dwie faktury VAT potwierdzające realizowanie obowiązków przez skarżącą, natomiast brak odrębnego podpisu ubezpieczonej na wskazanych dokumentach nie może być interpretowany na niekorzyść skarżącej.

Skarżąca zwraca uwagę, że organ rentowy prowadził postępowanie z góry przyjętym założeniem sposobu jego zakończenia, natomiast twierdzenie „o braku dużego doświadczenia zawodowego skarżącej” wykracza poza uprawnienia pracownika ZUS w zakresie ingerencji w wolność regulowania stosunków prawnych pomiędzy pracodawcą i pracownikiem oraz twierdzenie to przyczynia się w sposób bezpośredni do powstawania stanu dyskryminacji społecznej środowiska pracodawców – kobiet w wieku, w którym istnieje możliwość podjęcia decyzji o prokreacji.

Ubezpieczona w uzasadnieniu od decyzji podnosi, iż pracodawca nie rozszerzył działalności na zakres sportowo – rekreacyjny w chwili zatrudnienia pracownika. Działalność została rozszerzona o charakter finansowy przed zatrudnieniem pracownika, który miał zajmować się częścią działalności sportowo – rekreacyjnej.

A. D. odnosi się również do kwestii wysokości wynagrodzenia, które to jest jedynie o 750,00 złotych wyższe od wskazanej płacy minimalnej i poddaje w wątpliwość twierdzenie organu rentowego, jakoby wynagrodzenie w takiej wysokości przekraczało zasadę słuszności.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o oddalenie odwołania w całości; zobowiązanie zainteresowanej do przedłożenia dokumentów finansowych dotyczących prowadzonej działalności tj. PIT za rok 2014 i 2015 lub księgi przychodów i rozchodów za te lata w celu wykazania, że kondycja finansowa zainteresowanej pozwalała na

zatrudnienie ubezpieczonej za wynagrodzeniem 2.500,00 złotych brutto miesięcznie; rozpoznanie sprawy także pod nieobecność organu rentowego oraz zasądzenie od Odwołującej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

A. D. (z domu P.) urodziła się (...). W dniu 15 czerwca ukończyła Policealną Szkołę (...) w Z., a w dniu 30 czerwca 2014 roku ukończyła Niepubliczną Policealną Szkołę Farmaceutyczną (...). Ubezpieczona jest z wykształcenia technikiem farmaceutycznym, jest członkiem (...). Dnia 20 lutego 2010 roku ubezpieczona ukończyła również kurs z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy, uzyskując tytuł ratownika.

Ubezpieczona zawarła umowę o pracę na czas określony od 1 kwietnia 2015 roku do 31 grudnia 2018 roku, na pełen etat, z wynagrodzeniem miesięcznym w wysokości 2.500,00 złotych brutto, na stanowisku koordynatora imprez plenerowych w firmie (...).

(...) z siedzibą w Ł. to firma o profilu sportowo – rekreacyjnym, zajmująca się organizowaniem pikników, festynów, eventów, wpisaną do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej od dnia 1 października 2013 roku.

Do głównych obowiązków A. D. należało:

- prowadzenie działań mających na celu pozyskanie nowych klientów, prowadzenie spotkań , przedstawienie ofert;
- organizacja przedsięwzięć od strony logistycznej;
- opracowywanie planów i harmonogramów dotyczących organizacji wydarzeń;
- opracowywanie planów obozów, zaplanowanie wydarzeń na każdy dzień, przygotowanie ofert noclegowych;
- opracowanie gier i zabaw, które miałyby zostać zrealizowane podczas obozów i innych imprez;
- prowadzenie zajęć z zakresu pierwszej pomocy: wykłady mające na celu zapoznanie uczestników wydarzeń jak postępować z poszkodowanym w razie wypadku, w jaki sposób zabezpieczyć miejsce zdarzenia i zadbać o bezpieczeństwo własne, pokaz (...), pozycji bocznej oraz wykonywanie przez uczestników ćwiczeń związanych z udzieleniem pomocy, przygotowywanie skrótowej informacji dot. udzielenia pierwszej pomocy;
- przygotowywanie ofert obozowych oraz ofert innych atrakcji, które oferuje firma (...);
- opracowywanie planów i harmonogramów dotyczących organizacji wydarzeń oraz udziału w nich;
- koordynacja działań związanych z udziałem w organizacji wydarzeń;
- nadzór nad realizacją harmonogramów, dopilnowanie, aby wszystko zostało zrealizowane zgodnie z ofertą;
- obsługa przy wynajmie pneumatycznej ścianki wspinaczkowej i dmuchanych atrakcji, przygotowanie atrakcji do użytkowania oraz jej złożenie;

Ubezpieczona została zgłoszona przez płatnika składek M. N. do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnych, rentowego, chorobowego i wypadkowego od dnia 1 kwietnia 2015. Płatnik składek M. N. nie jest spokrewniona z ubezpieczoną. Ubezpieczona świadczyła pracę na rzecz płatnika w okresie od 1 kwietnia 2015 roku do 19 maja 2015 roku.

Ubezpieczona była niezdolna do pracy w okresach od 20 maja 2015 roku do 3 listopada 2015 roku, od 4 listopada 2015 roku do 1 listopada 2016 roku (zasilek macierzyński), od 28 listopada 2016 roku do 5 lipca 2017 roku.

A. D. złożyła dokumenty do wypłaty zasiłku macierzyńskiego i rodzicielskiego od 23 czerwca 2017 roku do 21 czerwca 2018 roku.

(vide: akta rentowe)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Należy wskazać, iż w świetle przeprowadzonego postępowania dowodowego, niewątpliwym jest wykonywanie przez A. D. umowy o pracę z dnia 1 kwietnia 2015 roku. O powyższym świadczą przedłożone do akt dokumenty w postaci list płac, potwierdzenia przelewów, zaświadczenia lekarskie z badania wstępnego, protokół z przeprowadzonego szkolenia z zakresu BHP, listy obecności.

Wątpliwości Sądu nie budzi także przyznane A. D. wynagrodzenie. Niewątpliwie biorąc pod uwagę jej kwalifikacje, w tym kursy kwalifikowanego ratownika oraz członkostwo w (...), jak również doświadczenie zawodowe, w tym uzyskane w ramach zatrudnienia w ramach współpracy z firmami (...) zajmującymi się organizacją imprez integracyjnych oraz obozów survivalowych, uzasadnionym było przyznanie jej wynagrodzenia w wysokości 2.500,00 złotych brutto. O zasadności przyznania takiego wynagrodzenia świadczy również bardzo szeroki zakres powierzonych jej obowiązków.

Zdaniem Sądu odwołanie zasługuje na uwzględnienie także z poniższych przyczyn.

1. ZUS w toku procesu podnosił, iż w kwestii wysokości wynagrodzenia Sąd Najwyższy wypowiadał się wielokrotnie wskazując, że przyznanie rażąco wysokiego wynagrodzenia za pracę może być, w konkretnych okolicznościach, uznane za nieważne i kwestionowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 roku, II UZP 2/05, OSNP 2005 nr 21, poz. 338 oraz wyroki: z dnia 22 kwietnia 2008 r., II UK 210/07, LEX nr 837067; z dnia 19 maja 2009 r., III UK 7/09, LEX nr 509047; z dnia 5 czerwca 2009 r., I UK 19/09, LEX nr 515697). Zakład Ubezpieczeń Społecznych może zakwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzającej do objęcia prawa (art. 58 k.c.). W uchwale powyższej Sąd Najwyższy wyraził pogląd, który jest utrwalony przez późniejsze orzeczenie Sądu Najwyższego, że podstawę wymiaru składki ubezpieczonego będącego pracownikiem stanowi wynagrodzenie godziwe, a więc należy, właściwe, odpowiednie, rzetelne, uczciwe i sprawiedliwe, zachowujące cechy ekwiwalentności do pracy. Ocena godziwości wynagrodzenia wymaga uwzględnienia okoliczności każdego konkretnego przypadku, a zwłaszcza co ma istotne znaczenie przy rozstrzygnięciu przedstawionego zagadnienia – rodzaju, ilości i jakości świadczonej pracy oraz wymaganych kwalifikacji.

ZUS wskazywał, że „umowa o pracę wywołuje skutki nie tylko bezpośrednie, dotyczące wprost wzajemnych relacji między pracownikiem i pracodawcą, lecz także dalsze, pośrednie, w tym w dziedzinie ubezpieczeń społecznych; kształtuje ona stosunek ubezpieczenia społecznego, określa wysokość składki, a w konsekwencji prowadzi do uzyskania odpowiednich świadczeń. Są to skutki bardzo doniosłe, zarówno z punktu widzenia interesu pracownika (ubezpieczonego), jak i interesu publicznego, należy zatem uznać, że ocena postanowień umownych może i powinna być dokonywana także z punktu widzenia prawa ubezpieczeń społecznych”. Według ZUS taki pogląd znajduje potwierdzenie w stanowisku SN wyrażonym

w uzasadnieniu powoływanego wcześniej wyroku z dnia 27 kwietnia 2005 roku, II UZP 2/05. Jak czytamy w dalszej części uzasadnienia w/w orzeczenia „należy bowiem pamiętać, że alimentacyjny charakter tych świadczeń oraz zasada solidaryzmu wymagają, żeby płaca – stanowiąca jednocześnie podstawę wymiaru składki – nie była ustalona ponad granicę płacy słusznej, sprawiedliwej

i zapewniającej godziwe utrzymanie oraz żeby rażąco nie przewyższała wkładu pracy, a w konsekwencji, żeby składka nie przekładała się na świadczenie w kwocie nienależnej”.

Wątpliwości w niniejszej sprawie budziła po stronie ZUS m. in. ustalenie wygórowanego (w ocenie ZUS) wynagrodzenia przy krótkim okresie zatrudnienia.

2. Zdaniem Sądu w okolicznościach niniejszego stanu faktycznego podstawową kwestią procesu po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego z 29 listopada 2017r (P9/15) jest wskazanie przez ZUS normatywnych kryteriów weryfikacji podstawy wymiaru składki czyli wysokości wynagrodzenia o pracę. Jeśli ZUS ma uprawnienie do weryfikacji podstawy wymiaru składki, tak jak twierdzi TK to należałoby w ramach rozstrzygnięcia wskazać ustawowy wzorzec tej weryfikacji - ustawowe kryteria weryfikacji wysokości wynagrodzenia w niniejszym stanie faktycznym. Nadto konieczne jest konfrontowanie uprawnień ZUS objętych orzeczeniem TK z wzorcami Konstytucji nie ujętymi w pytaniu do TK w sprawie P9/15 tj. z art.22 Konstytucji oraz z prawami podstawowymi Unii Europejskiej (art.9 i art.91 Konstytucji) tj. zasadą rządów prawa wymagającą jasności i przewidywalności stanowionego przez ustawodawcę prawa.

Zdaniem Sądu wyrok TK z dnia 29 listopada 2017r. w sprawie P 9/15 otwiera drogę do kontroli ZUS podstawy wymiaru składki przy przyjęciu związania nim

w trybie i w granicach art.190 ust.1 Konstytucji ale nadal nie wskazuje normatywnych kryteriów tej kontroli. Problem związania orzeczeniami pozytywnym był już rozstrzygnięty w orzecznictwie SN. W uchwale Sądu Najwyższego z 4 lipca 2001r.[sygn. akt III ZP 12/00] podjętej w ramach odpowiedzi Sądu Najwyższego na pytanie Sądu Okręgowego IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Częstochowie wskazano, iż pozytywne orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wiąże tylko w zakresie wzorców pytania.

Niekonstytucyjność praktyk ZUS w zakresie arbitralnej weryfikacji wynagrodzenia pracowników wraca w formie naruszenia art. 22 Konstytucji nie objętego pytaniem sądu do TK oraz jako naruszenie praw podstawowych Unii Europejskiej a w szczególności unijnej zasady rządów prawa.

3. Zgodność decyzji ZUS z art.22 w zw. z art.87 i art.8 Konstytucji.

W stanie faktycznym ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej są tworzone poprzez orzeczenia ZUS co narusza wprost art.22 oraz art.87 Konstytucji. Akty stosowania prawa zgodnie z Konstytucją nie mogą być źródłem prawa. Art.22 Konstytucji stanowi, iż ograniczenie działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny państwa. Praktyki ZUS definiowania właściwej podstawy wymiaru składki po jej uprzednim pobraniu nie mają oparcia w ustawach. Tym samym ustalenia treści umowy o pracę, w tym wysokości wynagrodzenia pracownika należy do swobody pracodawcy. Według art.22 Konstytucji pracodawca ma prawo kształtowania treści umowy, gdyż jako podmiot prywatny nie jest objęty ograniczeniami ustawy „kominowej”. Nie ma regulacji ustawowych, które uprawniałyby organy ZUS do swobodnego określenia wysokości wynagrodzenia według nieznanymi ustawa kryteriów stron wbrew ich woli według kryterium korzyści ZUS zwanego obroną skarbu Państwa.

Akceptacja praktyk ZUS a nie wyboru przedsiębiorcy oznacza stworzenie pozaustawowych ograniczników działalności gospodarczej. Wówczas to organ swobodnie i nie na podstawie ustawy definiuje jaka powinna być właściwa wysokość wynagrodzenia pracownika objęta gwarancjami ubezpieczenia. W takim znaczeniu naruszony jest art. 22 Konstytucji. Naruszony jest także standard unijnej zasady rządów prawa, gdyż prawo staje się nieprzewidywalne a same decyzje są z reguły retrospektywne.

4. Naruszenie unijnej zasady rządów prawa

ZUS jako podstawę kompetencyjną wskazał art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 1, art. 38 ust. 1 i 2 , art. 41 ust. 7b pkt 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 litera a, ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2017 poz. 1778), art. 83 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964r. Kodeks cywilny

(Dz. U. z 1964r. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.) i art. 300 ustawy z dnia 26 czerwca 1974r. Kodeks pracy (tekst jedn. z 1998r. Dz.U. Nr 21 ust. 94 z późn. zm.)

Zgodnie z treścią art. 6 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów.

Art. 11 ust. 1 tejże ustawy stanowi, iż obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu podlegają osoby objęte obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, wymienione między innymi w wyżej wymienionym przepisie. Osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu (art.12 ust.1).

Natomiast za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy (art. 8 ust.1 w/w ustawy). Pracownicy obowiązkowo podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku (art. 13 pkt 1).

Z mocy art. 22 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

W ocenie Sądu wywodzona z art. 83 ustawy systemowej norma kompetencyjna, iż ZUS może kwestionować ważność każdej umowy o pracę w oparciu o bliżej nie sprecyzowane kryteria narusza unijna zasadę rządów prawa, gdyż nie zawiera ustawowych kryteriów ustalenia właściwego wynagrodzenia pracownika na potrzeby ubezpieczeń społecznych. Sądy i ZUS nie mogą kreować takich kryteriów nie wynikających z ustaw.

Sądowa kreacja oznacza bowiem przekroczenie zakresu art.10 Konstytucji oraz naruszenie art.87ust.1 Konstytucji.

W decyzji organ rentowy powoływał się przepis art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p., iż nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności.

W ocenie Sądu sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych nie są sprawami cywilnymi w znaczeniu materialnym. Wywodzą się ze stosunku o charakterze administracyjnoprawnym i z tego względu w postępowaniu przed Zakładem Ubezpieczeń Społecznych rozpoznawane są w trybie i na zasadach określonych przepisami prawa ubezpieczeń społecznych, a w dalszej kolejności Kodeksu postępowania administracyjnego. Przepisy prawa ubezpieczeń społecznych nie zawierają również odpowiednika art. 300 k.p., zezwalającego na odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego do stosunku pracy w sprawach nieuregulowanych przepisami prawa pracy wówczas, gdy nie są one sprzeczne z zasadami prawa pracy. Regulacja ta ma charakter szczególny i nie może być stosowana w drodze analogii do stosunków ubezpieczeniowych, które w odróżnieniu od stosunków pracy - nie są regulowane przepisami prawa prywatnego.

Zdaniem Sądu przepisy prawa cywilnego mogą być wprost stosowane w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyłącznie w wypadku wyraźnego odesłania do nich przez normę prawa ubezpieczeń społecznych (np. art. 84 ust. 1i 8c, art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, co znalazło potwierdzenie w jednolitych dotychczas poglądach judykatury.

5. Poglądy te znalazły potwierdzenie w poniższym orzecznictwie:

a/ w wyroku z dnia 21 października 2008 r., II UK 71/08 (LEX nr 519959) Sąd Najwyższy stwierdził, wprost, że przepisy lub instytucje prawa cywilnego mogą być stosowane na gruncie ubezpieczeń społecznych tylko na podstawie wyraźnego przepisu prawa ubezpieczeń społecznych.

Autonomiczność i odrębność przepisów prawa ubezpieczeń społecznych wobec przepisów prawa cywilnego sprawia, iż na gruncie stosunków ubezpieczenia społecznego dopuszcza się tylko na zasadzie wyjątku stosowanie wskazanych *expressis verbis* regulacji cywilistycznych. W uzasadnieniu wyroku z dnia 14 grudnia 2005 r., III UK 120/05 (OSNP 2006 nr 21-22, poz. 338) wykluczono możliwość wykładania przepisów prawa ubezpieczeń społecznych z uwzględnieniem reguł słuszności (zasad współżycia społecznego), podobnie jak w wyroku z dnia 23 października 2006 r., I UK 128/06 (OSNP 2007 nr 23-24, poz. 359), w myśl, którego do złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych nie stosuje się ani art. 5 k.c, ani art. 8k.p., bo przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter przepisów prawa publicznego.

Rygoryzm prawa publicznego nie może być zaś łagodzony konstrukcją nadużycia prawa podmiotowego przewidzianą w art. 5 k.c. lub w art. 8 k.p. Zarzut ten (nadużycia prawa podmiotowego, albo czynienia ze swego prawa podmiotowego użytku niezgodnego z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa) w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych musiałby być odniesiony do czynności organu rentowego, który - wydając decyzję - nie korzysta ze swoich praw podmiotowych (regulowanych prawem prywatnym - Kodeksem cywilnym lub Kodeksem pracy), lecz realizuje ustawowe kompetencje organu władzy publicznej.

b/ w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010 r., w sprawie II UZP 1/10 stwierdzono, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest uprawniony do kwestionowania kwoty zadeklarowanej przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli mieści się ona w granicach określonych ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U.2017 poz. 1778).

W uchwale wprost wskazano, iż do tych stosunków prawnych nie stosuje się przepisów prawa cywilnego.

6. Optyka praw podstawowych Unii Europejskiej -praworządność jako podstawowa zasada Unii.

Praworządność jest prawnie wiążącą zasadą unijną. Jest jednomyślnie uznawana za jedną z podstawowych zasad właściwych dla wszystkich systemów konstytucyjnych państw członkowskich Unii Europejskiej (dalej UE) i Rady Europy.

Na długo przed zamieszczeniem wyraźnego odniesienia do zasady praworządności w traktatach UE1 Trybunał Sprawiedliwości w wyroku z 1986 r. w sprawie „Les Verts” podkreślił, że UE jest „wspólnotą prawa, w związku z czym zarówno działania jej państw członkowskich, jak instytucji podlegają kontroli w zakresie zgodności z kartą konstytucyjną, jaką jest traktat WE”².

W swoim orzecznictwie Trybunał wskazuje, że praworządność jest źródłem zasad, które w pełni mogą być dochodzone na drodze sądowej i mają zastosowanie w systemie prawnym UE. Trybunał podkreśla również, że zasady te są ogólnymi zasadami prawa wynikającymi z tradycji konstytucyjnych wspólnych dla państw członkowskich. Istotne znaczenie ma zasada ***pewności prawa, która wymaga między innymi, żeby przepisy były jasne i przewidywalne oraz żeby nie mogły zostać zmienione retrospektywnie.*** Trybunał podkreślił znaczenie pewności prawa, stwierdzając, że w świetle zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań [...] skutki prawodawstwa powinny być jasne i przewidywalne dla tych, którzy mu podlegają [...]”³.

Tym samym w optyce standardów państwa prawa oraz unijnej zasady praworządności uznaniowa i wsteczna weryfikacja podstawy wymiaru świadczeń przez ZUS narusza tę zasadę.

Analiza orzecznictwa wskazuje na niespójne orzecznictwo i stosowanie ad hoc do stosunków ubezpieczeniowych kodeksu cywilnego poprzez klauzulę zasad współżycia społecznego w ramach oceny decyzji ZUS. Z jednej bowiem

strony jednolite orzecznictwo Sądu Najwyższego uznaje za niedopuszczalne stosowanie klauzul prawa prywatnego do kontroli decyzji w przedmiocie rent i emerytur z drugiej natomiast strony orzecznictwo używa tej samej klauzuli zasad współzycia społecznego do odmowy wypłaty zasiłku pracownikom, w sytuacji **gdy żadna norma stanowiąca podstawę kontrolowanej decyzji ZUS nie ustanawia odniesienia do prawa prywatnego**. Taki sposób interpretacji ignoruje fakt, iż z treści art. 1 k.c. nie wynika aby organ ubezpieczeniowy- ZUS, wchodził w zakres podmiotowy tejże regulacji, brak również normy pozwalającej stosować do tych stosunków kodeksu pracy. Zatem zarówno z treści kodeksu pracy i kodeksu cywilnego, oraz odrębności stosunku ubezpieczeniowego od innych stosunków prawnych wynika jednoznaczny brak możliwości dowolnego stosowania klauzul generalnych zawartych w tychże kodeksach. Jak wskazuje SN w uchwale z 21 kwietnia 2010 r.4, kompetencji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do dokonywania ocen w zakresie sposobu wykonywania przez ubezpieczonego jego prawa nie można się zatem ani domyślać, ani wywodzić ich wyłącznie, z kardynalnych wartości i zasad obowiązującego systemu ubezpieczeń społecznych. Zastosowanie narzędzi ze sfery prawa prywatnego (klauzul sprawiedliwości) przez organ państwa w sferze prawa publicznego narusza fundamentalne zasady systemu prawa. ZUS może podważyć każdą umowę według arbitralnych kryteriów. Obywatel –przedsiębiorca – ubezpieczony związani są nieprzewidywalna treściowo normą

7.Zakres zastosowania klauzuli generalnej zasad współzycia społecznego w ramach sądowej weryfikacji decyzji ZUS5.

Pojęcie „zasady współzycia społecznego” występuje zarówno w Kodeksie cywilnym (art. 5), jak i w Kodeksie pracy (art. 8) i jest ono klauzulą generalną.

Za klauzulę generalną uważa się zwroty niedookreślone zawarte w **przepisach** prawa, które odsyłają do norm i ocen pozaprawnych oraz pozwalają organom stosującym prawo na podejmowanie w poszczególnych sytuacjach różnych decyzji w sprawie interpretacji i stosowania określonych norm prawnych, w zależności od potrzeb konkretnej sprawy, a także na indywidualne potraktowanie każdego konkretnego przypadku.

Zasady współzycia społecznego nawiązują do powszechnie uznawanych wartości, reguł obyczajowości. Klauzula ta jest rozumiana jako zbiór zasad postępowania moralnego i etycznego. Jednocześnie zbiór ten nie wymaga spisania ani usystematyzowania.

Zasady współzycia społecznego są postrzegane jako wprowadzone do porządku prawnego normy moralne lub obyczajowe, zwyczajowe bądź jako wyznaczniki oceny prawnej określonego stanu faktycznego.

Moralność w odróżnieniu od prawa nie jest systemem reguł ujętych w sztywne ramy. Jej istotę stanowi indywidualizacja ocen, które zależą od okoliczności danej sprawy. Zachowanie stron w podobnych sytuacjach może być z punktu widzenia zasad współzycia społecznego oceniane odmiennie. Odesłanie do tych zasad w formie klauzul generalnych ma zapewnić elastyczność w stosowaniu prawa i indywidualną ocenę każdej sprawy. Nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony (art. 8 k.p.).

Przepis ten określa granice wykonywania praw podmiotowych przez pracownika i pracodawcę. Prawem podmiotowym jest wynikająca ze stosunku prawnego możliwość postępowania danego podmiotu w sposób określony przez normy prawne.

Przepis w/w stwarza stronie stosunku pracy możliwość efektywnej obrony swoich praw, w sytuacji gdy podjęte przez uprawnionego działanie wprawdzie mieści się w ramach prawa podmiotowego, jednak sposób jego realizacji jest sprzeczny z zasadami współzycia społecznego. Ma to istotne znaczenie przy rozkładzie ciężaru dowodu. Podmiot uprawniony zobowiązany jest do udowodnienia, że podjęte działania mieszczą się w ramach prawa podmiotowego (art. 6 k.c. w zw. z art. 300 k.p.), natomiast druga strona stosunku pracy zobowiązana jest do udowodnienia, że nieprawidłowa z naruszeniem zasad współzycia społecznego realizacja tego prawa narusza jej uzasadniony interes (wyrok SN z 30 stycznia 1976 r., I PRN 52/75, OSP 1977/3/47).

Analiza orzecznictwa wskazuje, iż sądy akceptując stosowanie kodeksu cywilnego, w płaszczyźnie ubezpieczeń społecznych, zmieniają w istocie zakres art. 1 k.c. włączając w jego zakres podmiotowy ZUS, negując tym samym różnicę między stosunkiem obligacyjnym, a przymusowym stosunkiem ubezpieczeniowym (w postaci stosunku administracyjnego). Podobny charakter ma odwoływanie się w orzecznictwie do kodeksu pracy poprzez art. 8 oraz 300 k.p.6. Odnosząc się natomiast do treści samej klauzuli zasad współzycia społecznego przewidzianej w art. 5 k.c., należy zauważyć, iż została ona przeniesiona do prawa polskiego z prawa radzieckiego. Jest ona wyrazem kontynuacji idei słuszności w prawie, a jej celem jest osiągnięcie elastyczności w stosowaniu prawa⁷.

Na marginesie należy wskazać, iż analiza przepisów ustawy systemowej (art. 18-20) wskazuje, iż ustawa określa jednoznaczne zasady ustalania zasiłków. Natomiast ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa⁸ (dalej w treści ustawa zasiłkowa) milczy w przedmiocie możliwości weryfikacji wynagrodzenia, jako podstawy ustalania wysokości składki ZUS. Art. 3 pkt 3 ustawy zasiłkowej wskazuje, iż (wynagrodzenie) przychód pracownika stanowi podstawę wysokości zasiłku pod warunkiem, iż wynagrodzenie pracownika jest godziwe i nie jest nadmierne. Wskazane ustawy nie tworzą normy kompetencyjnej umożliwiającej zastosowanie norm prawa prywatnego (kodeksu cywilnego) do oceny zasadności naliczenia danej składki. Należy zauważyć, iż w całym systemie prawa brak takiej normy.

Próbując dokonać odpowiedzi na pytanie, czy istnieje możliwość stosowania klauzuli generalnej zasad współzycia społecznego pochodzącej z kodeksu cywilnego do oceny stosunku ubezpieczeniowego należy wskazać argumenty przeciw takiemu rozwiązaniu (oprócz wskazanego powyżej argumentu dotyczącego modyfikacji zakresu art. 1 k.c.):

- sprzeciwia się temu kwalifikacja stosunku ubezpieczeniowego jako stosunku publiczno-prawnego do którego nie stosuje się przepisów prawa prywatnego⁹, a w konsekwencji powstaje brak normy kompetencyjnej pozwalającej na zastosowanie normy prawa prywatnego do takiego stosunku prawnego¹⁰.

Przykładowo, w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego odmówiono zastosowania klauzuli rebus sic stantibus do waloryzacji wypłaty zaległego świadczenia uprawnionego,

- brak istnienia prawa podmiotowego po stronie organu państwa jakim jest ZUS, do którego ochrony można by zastosować przepisy prawa prywatnego¹¹ (funkcję ochronną zasad współzycia społecznego podkreślają wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 września 1971 r.,¹² oraz 19 stycznia 1998 r.¹³).

Jak wskazuje M. Pyziak- Szafnicka¹⁴ „...niedopuszczalność oceny stosunków o charakterze publicznoprawnym przez przyzmat art. 5 k.c. wydaje się dość oczywista; w praktyce najczęściej chodziłoby bowiem o uznanie, że organ administracji, żądając spełnienia określonej daniny publicznej, dopuszcza się nadużycia w wykonywaniu swej funkcji...”.

Można również wskazać, na historię powstania klauzul generalnych jako regulacji ograniczający omnipotencję prawną państwa (przykład klauzul w prawie administracyjnym i podatkowym – pozwalających je zastosować tylko na korzyść obywatela, i w prawie karnym gdzie wymagana jest konkretna podstawa prawna do wskazania)¹⁵ co w zasadzie wyklucza możliwość stosowania klauzul generalnych przez państwo w relacji do danego podmiotu celem realizacji przymusu państwowego.

Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie, odnosząc się sensu stricto do wartości normatywnej art. 5 k.c. wskazał jednoznacznie na jej umocowanie w systemie prawa cywilnego¹⁶. Trybunał wskazał ponadto, iż ma ona zastosowanie do obrotu cywilnoprawnego oraz, iż jest ona normą o dużym stopniu ogólności.

W tym kontekście wypada podkreślić na wątpliwość w stosowaniu tej normy przez ZUS do oceny wykonanych, ważne zawartych umów.

Jak wskazał Sąd Najwyższy¹⁷ przepis art. 5 k.c. (...) nie może wpływać na wykładnię normy prawa materialnego, określającej treść prawa podmiotowego. (...) Dopiero stwierdzenie istnienia takiego prawa i czynienia z niego użytku przez uprawnionego może być oceniane na podstawie art. 5 k.c. Takie założenie prowadzi do powszechnie uznanego w orzecznictwie Sądu Najwyższego, iż klauzula z art. 5 k.c. nie ma charakteru nadrzędnego w stosunku do pozostałych przepisów prawa: "przez odwołanie się do społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa, czy zasad współżycia społecznego nie wolno podważać mocy obowiązującej przepisów prawnych"¹⁸. W tej kwestii zarówno Trybunał Konstytucyjny, jak i Sąd Najwyższy są zgodne. Trybunał, odwołując się do orzecznictwa SN wskazuje, że klauzula zasad współżycia społecznego nie może być traktowana jako norma nadrzędna, pozwalająca na „zastępowanie szczegółowych instytucji prawa cywilnego przez tę klauzulę”¹⁹, a tym bardziej zatem instytucji innych działów prawa.

Odwołując się do doktryny należy wskazać na pogląd Adama Szpunara²⁰, który wskazał, iż klauzula generalna z art. 5 k.c. nie może być rozumiana jako ogólne upoważnienie sędziego do dokonywania własnych, subiektywnych ocen oraz modyfikowania w ten sposób praw i obowiązków obywateli.

Zasady współżycia jako niedopuszczalny element współpodstawowy decyzji organu ze sfery prawa publicznego wymagają wskazania, iż rygoryzm prawa publicznego nie może być łagodzony konstrukcją nadużycia prawa podmiotowego przewidzianą w art. 5 i 8 k.c.

W ocenie Sądu ocena skuteczności umowy o pracę poprzez zasady dekodowane z prawa cywilnego, prawa pracy czy z systemu prawa tworzy stan bezkrytycznie dowolności w stosowaniu prawa. Nie istnieje przewidywalne prawo i decyzja sędziowska w tej materii. Oto sądy, które bezwzględnie zakazują stosowania zasad współżycia społecznego, aby przyznać ubezpieczonemu prawo do emerytury gdy brakuje mu 1 dnia do stażu pracy w sytuacji rzeczywistych lub wyobrażonych zagrożeń budżetu Państwa (ZUS) są zdolne do zmiany zakresu stosowania Kodeksu Cywilnego (KC) i Kodeksu Pracy (KP) czy też wprost kreowania z zasad sytemu kompetencji ZUS.

Klauzula ogólna jako uprawnienie przyznane władzy państwowej tj. organom ZUS oznacza zanegowanie przewidywalności prawa. ZUS przy braku ustawowych ograniczników i kryteriów ustalenia wynagrodzenia będąc organem władzy publicznej który kieruje się kryterium własnych korzyści ustalając wynagradzanie jako podstawę składki.

Zdaniem Sądu ZUS w realiach niniejszej sprawy nie udowodnił dlaczego kwota minimalnego wynagrodzenia miałyby być wynagrodzeniem godziwym dla odwołującej.

8. W stanie faktycznym sprawy umowa o pracę była wykonywana, jej treść w żadnym elemencie ***nie była sprzeczna z ustawą*** a w szczególności w zakresie wysokości wynagrodzenia. Pracodawca nie będący podmiotem publicznym, nie miał ograniczeń formalnych w ustaleniu wysokości wynagrodzeń z pracownikiem i nie był objęty ustawą „kominową”. ZUS pobrał składkę od wynagrodzenia umownego i nie kwestionował wówczas treści umowy.

Stan niezdolności do pracy warunkujący ziszczenie się obowiązku wypłaty świadczenia ubezpieczeniowego po stronie ubezpieczonej nie był pozorny. System ubezpieczeń społecznych wbrew twierdzeniom ZUS opiera się na nieekwiwalentności świadczeń w relacji do składki. W systemie ubezpieczeń ryzyka zdarzeń, nawet te o większej przewidywalności wystąpienia zdarzenia, dają co do zasady prawo do świadczeń i objęcia ubezpieczeniami społecznymi

Należy podkreślić, iż pod pojęciem pozorności w rozumieniu ZUS kryje się ustalenie wynagrodzenia za pracę w kwocie większej niż minimalne, gdy zdarzenie losowe objęte ubezpieczeniem ma większą przewidywalność ziszczenia. Praktyki orzecznicze ZUS sytuują się w logice obrony Skarbu Państwa ale nie spełniają nawet dyspozycji pojęcia wad oświadczenia woli z kodeksu cywilnego.

Oznaczają one także naruszenie zasady legalizmu wynikającej z unijnej zasady rządów prawa. W sferze prawa prywatnego oznacza ona, iż co nie jest zakazane jest dozwolone dla obywatela -ubezpieczonego. Jeśli nie ma ograniczników wynagrodzeń, to strony mogą je ustalić na każdym poziomie. Z kolei formuła ta

w optyce organu nakazuje działanie odwrotnie „co nie jest dozwolone jest zakazane dla organu państwa”. Mimo tego zakazu, uprawnienia ZUS są kreowane ze sfery prawa prywatnego jako uprawnienie do stosowania klauzul sprawiedliwościowych czy możliwości powoływania się na wady oświadczenia woli stron stosunków prywatnych. **Uprawnienia właściwe dla równych podmiotów ze sfery prawa prywatnego zostają zostaje przeniesiona do sfery publicznoprawnej jako podstawa kreacji uprawnień organów państwa (ZUS) poprzez woluntarystyczne orzeczenia Sądu Najwyższego. Tego rodzaju orzecznicza kreacja w hybrydowym postępowaniu przed sądem powszechnym, który kontroluje decyzje administracyjną jest podstawą bezprawnych działań organu państwa wobec obywateli. Zamiast- jeśli istniałaby taka potrzeba- znowelizować prawo ustawodawcy- judykatura nie rozumiejąc swojej roli wynikającej z Konstytucji i praw-zasad podstawowych Unii Europejskiej –jako obrońca tychże zasad - kreuje uprawnienia dla ZUS tworząc nieprzewidywalne prawo. Takie prawo nie spełnia jednak żadnego standardu normatywnego reguły.**

Tak jak pisze L. Alexander, jeśli prawo jest odpowiedzią na niepewność i spory dotyczące moralności [...], to prawo, które jest nieformalne –które inkorporuje zasady moralne lub się do nich odnosi, choć ich sposób zastosowania jest niepewny i budzący spory –do niczego się nie nadaje

21

Jeśli umowa o pracę jest **wykonywana, to nie jest pozorna**. Na gruncie zasad unijnych ZUS jak i Sąd nie ma normatywnych kryteriów oceny dopuszczalności, racjonalności zatrudniania pracowników, badania ich kwalifikacji i przyznawanego im wynagrodzenia, zważywszy, iż w momencie ubezpieczenia jako podmiot specjalistyczny dysponujący odpowiednim aparatem, ZUS przyjął i akceptował składkę obliczona od zakwestionowanej podstawy. Z pozycji przedsiębiorcy wbrew art.22 Konstytucji w zw. z art.8 Konstytucji, ustalone dla pracownika wynagrodzenie ponad minimalne podlega weryfikacji ale tylko wtedy gdy nastąpi ryzyko ubezpieczeniowe. Nie istnieje przez takie praktyki organu państwa żadna przewidywalna norma zachowania stron stosunku pracy zgodnego z prawem bo owo prawo (treść) definiuje in concreto organ ZUS .

Dlatego też w ocenie Sądu nie istnieją żadne racje (wartości) wynikające z praw podstawowych Unii Europejskiej i zasad krajowej Konstytucji (art. 22), aby legalność, przewidywalność prawa, przyzwolita legislacja, czy sprawiedliwość rozstrzygnięcia miała zostać unicestwiona dla ratowania ZUS pod pozorem ochrony Skarbu Państwa.

Wprost przeciwnie w imię zasady rządów prawa oraz zasady in dubio pro libertate decyzja ZUS jako sprzeczna z prawem powinna być zmieniona.

Oceniając podstawę kompetencyjną ZUS do oceny ważności umowy o pracę pracownika na potrzeby ubezpieczeń społecznych należy mieć na uwadze wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2012 roku III PK87/11. Wyrok ten wskazuje, iż Sędzia nie może stosować ustaw bez uwzględnienia kontekstu konstytucyjnego. Konstytucja jest bowiem najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej, a jej przepisy stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej (art. 8 Konstytucji). Nie ma przepisów Konstytucji, które wyłączałyby jej bezpośrednio stosowanie przez sądy. Sąd stosuje Konstytucję w jednostkowej sprawie i może odmówić stosowania przepisu ustawy lub rozporządzenia, jeżeli stwierdzi jego sprzeczność z prawem hierarchicznie wyższym. Nie narusza to kompetencji Trybunału Konstytucyjnego, który ma inny przedmiot orzekania (art. 188 Konstytucji). Orzeka on o przepisie prawnym w zakresie jego zgodności z aktem wyższego rzędu, a nie o stosunkach społecznych, które ten przepis reguluje. (...) Obowiązkiem sądów jest wymierzanie sprawiedliwości (art. 10 ust. 2, art. 175 ust. 1 Konstytucji), przy czym sędziowie podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji). Działając w tym zakresie działają oni na podstawie i w granicach prawa, czego wymaga art. 7 Konstytucji.

Zgodnie z art. 9 i art. 91 Konstytucji oraz art. 4 ust. 3 i art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) prawa podstawowe Unii Europejskiej mają charakter praw bezpośrednio stosowalnych. W takiej sytuacji każdy sędzia krajowy z powołaniem się na zasadę efektywnej kontroli sądowej ma nie tylko prawo, ale obowiązek pominąć w procesie sądowego stosowania prawa, ustawy oraz praktyki sprzeczne z zasadami podstawowymi Unii Europejskiej²² .

Uznając zatem, iż nie istnieją żadne normatywne kryteria weryfikacji podstawy wymiaru składki po stronie zainteresowanej jak i podstawy do uznania pozorności czy niezgodności z prawem ustalonego wynagrodzenia o pracę dla ubezpieczonej a decyzja narusza art.2, art.22 w zw. z art.8 Konstytucji oraz w/w zasady podstawowe Unii Europejskiej, orzeczono w trybie art.477¹⁴ §2 k.p.c.

1 Pierwsze odniesienie do praworządności (rządów prawa) zamieszczono w preambule do traktatu z Maastricht z 1992 r. W traktacie z Amsterdamu odwołano się do praworządności (państwa prawnego) w art. 6 ust. 1 zasadniczo w ten sam sposób, co w obecnym art. 2 Traktatu UE.

2 Wyrok z 1986 r. w sprawie C-294/83 „Les Verts” przeciwko Parlamentowi Europejskiemu, Rec. s. 01339, pkt 23.

3 Wyrok z 1981 r. w sprawach połączonych 212 do 217/80 Amministrazione delle Finanze przeciwko Salumi, Rec. s. 2735, pkt 10.

4 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010 r. (sygn. akt II UZP1/11, LEX nr 575822).

5 Zob. M.Przysucha, Rola klauzuli generalnej zasad współzycia społecznego w sądowej kontroli decyzji ZUS.

6 art.1 kodeksu cywilnego stanowi, iż : Kodeks niniejszy reguluje stosunki cywilnoprawne między osobami fizycznymi i osobami prawnymi. Z kolei art. 300 kodeksu pracy stanowi, iż :W sprawach nie unormowanych przepisami prawa pracy do stosunku pracy stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu cywilnego, jeżeli nie są one sprzeczne z zasadami prawa pracy”.

7 K. Pietrzykowski, Nadużycie prawa podmiotowego w prawie cywilnym [w:] Nadużycie prawa, Konferencja Wydziału Prawa i Administracji 1 marca 2002 r. (red. H. Izdebski, A. Stępkowski), Warszawa 2003 r.

8 Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa jednolity tekst Dz. U. 2014 r. poz. 159,

9 uchwała 7 Sędziów SN z dnia 21 kwietnia 2010 r. (II UZP 1/10, OSNP 2010 nr 21-22, poz. 267),

10 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 4 września 1992 r., II UZP 17/92, OSNCP 1993 nr 6, poz. 91,

11 wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2006 r., I UK 128/06, OSNP 2007 nr 23 24, poz. 359

12 17 września 1971 r., III PRN 77/71, OSNPG Nr 7/1972, poz. 41,

19 stycznia 1998 r., I CKN 424/97, OSN 9/98

13 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 września 1971 r.,sygn. III PRN 77/71, oraz Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 1998 r., sygn. I CKN 424/97.

M. Pyziak- Szafnicka System Prawa Prywatnego, System Prawa Prywatnego, Komentarz do art. 5 k.c., t. 1 red. M. Safjan, Warszawa, 2012 Legalis, Komentarz do art. 5,

15 S. Wronkowska, Zarys Teorii Prawa, Poznań 2001, s. 224-226,.

16 Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 października 2000 r. sygn. akt SK 5/99, OTK 2000/7/254, Dz.U.2000/88/990,

17 wyrok SN z 31 marca 2000 r., II CKN 749/98, OSN nr 7-8/2000,

18 Wyrok SN z 22 września 1997 r., OSNCP Nr 5/1998, poz. 80,

19 Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 października 2000 r. sygn. SK 5/99, publ. OTK 2000 nr 7 s. 254,

20 A. Szpunar , Uwagi o nadużyciu prawa podmiotowego [w:] II Kongres Notariuszy RP, referaty i opracowania, Poznań-Kluczbork 1999, s. 338,

21 M. Matczak, SUMMA INIURIA, O błędzie formalizmu w stosowaniu prawa, s.118,Warszawa 2007.

22 TS przyjmuje metodę niestosowania, a nie unieważniania prawa krajowego sprzecznego prawem wspólnotowym. Szerzej w kwestii prymatu prawa wspólnotowego nad konstytucjami krajowymi, zob. Z. Brodecki (red.) Europa sędziów ,Warszawa 207 s.5-53.